

Nan Omona Ay Surat Pablo Kan Timoteo Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at para kan Timoteo ay usa ay fumarfiaru ay omaafurot kan Jesus. Mafialin ay enmafurot hi Timoteo kan Jesus as nan inmuyan Pablo ad Listra as nan omona ay nunfi-aatana ay mun-ekasaba (Ara. 14:6-7). Nan aman Timoteo at Griego (Ara. 16:1-3), ngem nan enana ay hi Eunice at Judio ya uray us nan lolana ay hi Loida. Napigsay pammaten chatona'y chuwa ay fianafiai ay Judio kan Jesus (2 Tim. 1:5).

As nan kawad-an Pablo ad Listra as nan maekadwa ay nunfi-aatana, nachamagna nan maepangkep as nan ammay ay ukialen Timoteo ya nan napigsa ay pammatina (Ara. 16:1-3). Isunga enayakiana hiya as kadwana ya kafiachangna as nan mangekaskasabaana ya mangisursuruwana as nan maepangkep as nan Ammay ay Chamag. Nunlapu as nan hana ay timpu, inturturuy Timoteo ay nangfiachang kan Pablo (1 Co. 4:17; Filp. 2:19-22).

Nan usa henan chiyuycha lukiar ay nun-isuruwancha at henan siyudad ay Efeso, ya hid-i nan nanaynanan Pablo kan Timoteo ta hiya nan pannakaachor Pablo ay nangepangpanguru ya nangisursuru as nan iglesia hid-i (1:3). As nan kafiayag Timoteo hid-i, insurat Pablo nan nauy suratna kan hiya, ya nenamnamana ay mailana kasin hiya (3:14; 4:13).

Turu nan infiakiana as nan nauy ay surat. Nan omona at maepangkep as nan chiyuycha nun-isuru as achi tit-iwa, tay insursurucha ay mu laychun nan taku ay maesarakan, achi omas-asawa ya aaketunay kanuna. Isunga tinukun Pablo ay ustu hi Timoteo ay pakinkuna chicha ay munisuru (1:3-7; 4:1-3, 7; 6:3-10, 20-21).

Nan maekadwa at nan chiyuycha ustu ay unuchun nan mapili ay mangepangpanguru as iglesia ya chiyuycha mapili ay fumadfiachang kan chicha. Nan chiyuycha mangepangpanguru as nan iglesia at masapor marispitu nan panagfiyagcha ta chicha mismu nan munturachan nan tatakun (3:7).

Nan maekatlu at maepangkep as nan munkarakarakaniancha ya munchaychayawan-cha kan Apo Dios (2:1-3, 8-15), ya nan ustu ay atun ay mangfiachang as nan eellakas, anam-amá ya mafiabfiaor (5:1-16; 6:2).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2

Nan Maepangkep As Nan Achi Tit-iwa Ay Sururu 1:3-11

Nan Panagyaman As Nan Sug-ang Apo Dios 1:12-20

Nan Munkarakarian Ya Munchayawan 2:1-15

Nan Chiyuycha Mangepangpanguru As Nan Iglesia 3:1-16

Nan Tukun Maepangkep As Nan Panagserfi Kan Cristo 4:1-16

Nan Atun As Nan Chiyuycha Ellakas, Anam-amá Ya Mafiabfiaor 5:1-6:2

Nan Tit-iwa Ay Kenafiaknang 6:3-10

Nan Tukun Pablo Kan Timoteo 6:11-21

Nan Laplapon Nan Surat

¹ Ha-un hi Pablo ay apostol Cristo Jesus, tay hiyasa nan infilin Apo Dios ay Mangesarakan kan chitaku, ya hiyasa us nan infilin Cristo Jesus ay namnamaun takú ay mangekaman as nan am-in ay sadsad-un takú.

² Nauy nan suratku kan he-a Timoteo ay ifi-langku as tit-iwa ay anakku kiapú as nan enma-furotam.

Sapay koma ta mawawacha nan grasya, sug-ang ya nan natalna ay numnum kan he-a ay nurpu kan Dios Ama ya kan Cristo Jesus ay Apo takú.

Nan Mangfiag-anan As Nan Chiyuycha Mun- isursuru As Achi Tit-iwa (2 Ped. 1:2; Jud. 1:8-13)

³ As nan inmuyak ad Macedonia, chinawatku kan he-a ay mayassaka ad Efeso, tay wachacha nan tapina ay tataku ay cha mangisursuru as achi tit-iwa. Ad wani, kasek itukun kan he-a ay filinum chicha ta ikinakcha nan chacha at-atun. ⁴ Filinum pay chicha ta achicha nunun-numun nan chiyuycha es-estorya ay pinupus-uy ya anchuanchu ay lestaan chi kaap-uwang, tay nan kaman as nan hanacha at munlumu as masusumaan. Maid maifiachangcha as nan matong-paran nan laychun Apo Dios, tay nan mangam-muwan as nan laychuna at babaen as nan pam-mati yangkiay. ⁵ Nan pangkep nan nauy ay filin at mu tongparuncha, wacha nan tit-iwa ay layadcha as nan iib-acha. Nan nauy ay layad at nurpu as nan nacharos ay pusu, ammay ay numnum ya tit-iwa ay pammati. ⁶ Wachacha

nan tapina ay tatau ay sinmiyan as nan nauy-
cha ammay ay ukiali, at chatona nan kiapón nan
chacha makesossekan maepangkep as maid
kotkotokna. ⁷ Laychuncha ay mangisuru as lintig
Apo Dios, ngem achicha maawatan nan laychun
nan lintig ay kanan, ya achicha us maawatan nan
chiyuycha epapeletcha.

⁸ Mu maepangkep as nan lintig, ammu takú ay
ammay sa mu ustu nan kaosarana. ⁹ Ammu takú
us ay nan lintig at fiakun para as nan chiyuy-
cha ammay ay tatau, ngem kun at para as nan
chiyuycha lomalabsing as lintig ya nunkasokel,
chiyuycha achi munchaychayaw kan Apo Dios ya
chiyuycha fumafiasor, chiyuycha achi nadosan
chi panagfiyagcha ya chiyuycha mangmangsot
as nan maepangkep kan Apo Dios, ya para as
nan chiyuycha mangpatuy as chakchakorcha ya
pachongcha ay taku, ¹⁰ para us as nan chiyuy-
cha mangepappapas as assi ay lachokcha, as nan
chiyuycha lanaraki ay manarud as pachongcha
ay lanaraki ya kaman us as nan fianafiai ay ma-
narud as pachongcha ay fianafiai, para us as nan
chiyuycha mangelayaw as taku, as nan chiyuycha
nunkangutum, as nan chiyuycha muntistigu as
achi tit-iwa ya para as nan chiyuycha mangeka-
man as maekontra as nan tit-iwa ay sursuru.
¹¹ Nan tit-iwa ay sursuru ay maepangkep as nan
lintig at maiyunud as nan Ammay ay Chamag
ay entalek nan kangatuwan ya machaychayaw
ay Apo Dios kan ha-un ta epakaammok as nan
tatau.

Nunyaman Hi Pablo Kiapú As Nan Sug-ang Apo

Dios

¹² Munyamanak kan Cristo Jesus ay Apo takú ay mangepapapigsa kan ha-un ay mangekaman as nan nauy ay chunu, tay infilangak as matalek babaen as nan nangchutokanak ay munserfi kan hiya. ¹³ Hiyachi nan enatna uray mu nunkaliyak as maifusor kan hiya, penalikiatku ya enoongngosak nan am-in ay tatakuna ad kasin. Ngem sinug-anganak challu kan Apo Dios, tay as nan hiyachi at chaanak pay laing enmafurot, isunga chaanku naammuwan payat nan chak at-atun. ¹⁴ Somabsafi nan grasya ay inchat nan Apo kan ha-un, at enettanak pay as pammati ya layadku as nan pachongku ay taku ay hiya challu nan chana id-ichat kan chitaku ay naetatapi kan Cristo Jesus. ¹⁵ Nauy nan sursuru ay tit-iwa ya masapor maafurot: “Enmali hi Cristo Jesus asna's luta ta esarakana nan fumafiasor.” Ha-un nan kaongoran chi fiasfiasorna kan chicha am-in. ¹⁶ Ngem sinug-anganak kan Apo Dios ta ha-un nan usa ay mail-an nan maid munkurangana ay kenaanos Cristo. Uray mu ha-un nan kaongoran chi fiasorna, sinug-anganak challu kan Apo Dios, isunga nunfialinak as munturachan chi uray ngachanay taku ta mafialincha ay omafurot kan hiya ya ta maichat us kan chicha nan fiyag ay maid pat-ingkiana. ¹⁷ Machaychayaw ya mafigfigfig koma nan in-inkiana ay Ari ay us-usa ay Apo Dios ay achi matmatuy ya achi maila! Amen.

¹⁸ Anakku ay Timoteo, etalekku kan he-a nan nauycha filfilinku ay maiyunud as nan naepapadtu ad kasin ay maepangkep kan he-a: Osarum nan enpadtucha ta tumurudka ay mangamis as

nan mangotettet. ¹⁹ Papipigsaum nan pam-matem ya il-ilaum ta nacharos chi numnummu, tay wachacha nan tapina ay nangachi as nan nacharos ay numnum, isunga chinachaelcha nan pammaticha. ²⁰ Nan chuwa kan chicha at cha Himeneo kan Alejandro ay inpurangku kan Satanas ta suruwuncha ay achi munkalikali as maifusor kan Apo Dios.*

2

Nan Maepangkep As Nan Panagkararag

¹ Nauy pay nan ifiakiak kan he-a. Nan omona at masapor ay ekarkararakian takú nan am-in ay tatau. Chumawat ya munyaman takú kan Apo Dios para kan chicha. ² Ekararakian takú us nan ar-ari ya nan am-in ay tapina ay wacha as nan nangatu ay saad ta natalna ya nadosan nan panagfiyag takú as nan cha takú munserserfiyan kan Apo Dios ya mangun-unuchan as nan ustuy ay ukiali. ³ Ammay mu assessa nan atun takú, tay omepalaylayad kan Apo Dios ay Mangesarakan kan chitaku. ⁴ Laraychuna as solet ay maesarakan nan am-in ay tatau ya maammuwancha us nan tit-iwa maepangkep kan hiya. ⁵ Tay us-usa nan Apo Dios ya us-usa nan nuntotong-an nan tatau ya kan Apo Dios. Hiya hi Cristo Jesus ay nunfinalin as taku. ⁶ Inchatna nan achorna ta maway-awayaan nan am-in ay tatau. Naekaman na as nan ustuy ay timpu ay pinilen Apo Dios, ya hiyachi nan kail-an nan layadna ay maesarakan koma nan am-in ay tatau. ⁷ Isunga piniliyak kan

---

* **1:20** 1 Co. 5:5

Jesus as usa ay apostolna ya mun-ekaskasaba ta uyku isuru as nan chiyuycha Gentil nan tit-iwa ay maepangkep kan hiya ta omafurotcha. Chak ifiakia nan tit-iwa. Achiyak cha munkutkutum.

⁸ Laraychok ngarud ay nan lanaraki nan mangepanguru as kararagyū henan am-in ay maam-amongan nan chiyuycha omaafurot kan Cristo, ngem masapor napudnucha kan Apo Dios, ya maid fungfungatcha winnu maid makisumsumanacha as nan mangetag-uyanacha as limacha ay munkararag.*

⁹ Kun pay us nan fianafiai, laychok us koma ay munfiachucha as nan maifiakiay ay fiachu kan chicha, fiakun nan chiyuy kafiafiain. Achicha koma labsun ay mang-ar-arkos as fookcha as fi-aletok winnu perlas, ya achicha munfiachu as nunkangina.† ¹⁰ Kuncha at koma ekaman nan anam-ammay, tay chatona nan ustū ay cha atu-atun nan fianafiai ay mangali un nadosan chi panagfiyagcha. ¹¹ As nan chumngoran nan fianafiai as nan kalen Apo Dios, masapor kumikinakcha ay mun-achar, ya kuncha yangkiay epapanaag nan cha maisursuru.‡ ¹² Achek eparufus ay isuruwan ya etorayan nan fianafiai nan lanaraki. Masapor kuncha kumikinak. ¹³ Tay hi Adan nan enmon-ona ay finayang Apo Dios, haat hi Eva. ¹⁴ Fiakun hi Adan nan naallilaw, ngem nan fiafiai ay asawana. Isunga nan fiafiai nan enmon-ona ay finmasor kan Apo Dios.§ ¹⁵ Hiyana nan kiapúna ay mapalikiatan nan fianafiai ay omanak.

* **2:8** Sal. 141:2; 143:6 † **2:9** 1 Ped. 3:3 ‡ **2:11** 1 Co. 14:34-35

§ **2:14** Gen. 3:6, 13; 2 Co. 11:3

Ngem maesarakancha challu mu iturturuycha ay omafurot kan Apo Dios, manglaylayad as nan pachongcha ay taku, mangunud as nan nasantowan ay panagfiyag, ya naannadcha's nan chacha atun.

3

Nan Chiyuycha Mangepangpanguru As Nan Chiyuycha Iglesia

(1 Tim. 5:17-25; Tit. 1:5-9; 1 Ped. 5:1-4)

¹ Tit-iwa nan kanancha ay nan taku ay manglalayad ay munfialin as mangepangpanguru as nan iglesia at napateg ay chunu nan laraychuna. ² Kiapú ta napateg chi ay chunu, masapor ay nan mangepangpanguru as nan iglesia at maid maepafiasor kan hiya. Masapor us us-usa nan asawana. Naonngan hiya ya maetporana nan laylaychun nan achorna. Masapor maichayaw chi ukialina. Masapor us ammuna ay munmangili ya naraing ay munisuru. ³ Achi futtang hiya ya achi omaabkor, ngem kun at naanos ya achi makisumsuma. Masapor achi naakum as siping. ⁴ Masapor us kafiaelana ay mangepanguru ay ustu as nan pamilyana, ya kafiaelana ay mangepaafurot as nan an-akna kan hiya. Masapor us rispituwuncha ay ustu hiya. ⁵ Tay mu achina ammu ay mangepanguru as nan mismu ay pamilyana, anan atuna ay mangepanguru as nan iglesian Apo Dios? ⁶ Masapor fiakun kaetaptapi as nan pammati, tay atun at mu pomangas, at hiyasa nan mangekeddengantu Apo Dios kan hiya ay machusa ay kaman as nan naekaman

kan Satanás. ⁷ Masapor us rispituwun chi achi omaafurot hiya ta achi maifiafiain ya achi makna as nan sil-ub* Satanás.

Nan Chiyuycha Fumadfiachang As Nan Iglesia

⁸ Nan chiyuycha us fumadfiachang as nan chiyuycha mangepangpanguru as nan iglesia at masapor maifilangcha as marispitu, ya achicha nangutum. Masapor achicha futtang, ya achicha naakum as siping.† ⁹ Masapor iturturuycha ay omafurot as nan kenatit-iwa ay maepangkep as nan pammati ay enpakaammon Apo Dios, ya nacharos us chi numnumcha. ¹⁰ Masapor mapachascha on-ona ta mu maid maanapan as maepafiasorancha at mafialincha ay munserfi as fumadfiachang. ¹¹ Nan as-awacha‡ us at masapor maifilangcha as marispitu. Masapor achicha omekak-akak-ali. Masapor maetporcha nan laylaychun nan achorcha, ya matalekcha as nan amin ay atuncha. ¹² Nan usa ay fumadfiachang at masapor kun usa nan asawana, ya kafiaelana us ay mangepanguru ay ustu as nan anakna ya tapina pay ay membron nan pamilyana. ¹³ Nan chiyuycha fumadfiachang ay munserfi ay ustu at maarachantu nan rispiton nan iibacha kan chicha, ya kaskasinja tumurud ay mangepakaammu as nan maepangkep as nan pammaticha kan Cristo Jesus.

Nan Kenatit-iwan Nan Pammati Takú

---

* **3:7** 2 Tim. 2:26 † **3:8** Rom. 16:1; Filp. 1:1 ‡ **3:11** Nan usa pay ay laychun tona ay kanan at nan fianafiai ay fumadfiachang as nan iglesia.

¹⁴ Kunku pay cha isurat na, chak us challu nam-namaun ay achi mafiayag at omaliyak kan he-a. ¹⁵ Ngem mu wachay mapas-iwak, nan nauy suratku nan mangifiakia kan he-a as nan ustu ay unuchun nan usa ay omaafurot as nan pamilyan Apo Dios. Nan laychok ay kanan at nan iglesian nan matataku ay Apo Dios ay hiyasa nan tukud ya pugnad nan kenatit-iwa ay maepangkep kan Cristo. ¹⁶ Maid mangesaot as nan kenaamud nan cha takú ab-afurotun ay maepangkep kan Cristo ay chaan naepakaammu ad pus-uy, ngem nauy nan enpakaammon Apo Dios ad wani:

Nunfialin hi Cristo as taku.

Penaneknekan nan Espiritu nan kenalintigna.

Inil-ilan nan angheles hiya.

Naekaskasaba nan maepangkep kan hiya henan am-in ay nasyon,

at wachacha nan enmafurot asna's luta.

Haat maetag-uy hiya henan machaychayaw ay kawad-an Apo Dios.

4

Nan Achi Tit-iwa Ay Mun-isursuru

¹ Narawag nan ifiagfiakian nan Espiriton Apo Dios ay as tapen chi urkiw at wachacha nan mankug as nan pammaticha. Omafurotchantu as nan chiyuycha omaallilaw ay anennet, at unuchuncha nan isursurucha. ² Nan nauycha ay sursuru at murpu as nan pakamankaman ya nunkangutum ay tataku. Nan numnumcha at nachachael ay kaman naatongan as lanchok. ³ Chatona nan tataku ay mangepawa as omasawan ya mangkakanan as tapen nan makan. Ngem

finayang Apo Dios chaná ay makan ta awatun ya kanun nan chiyuycha omaafurot ay nangammu as nan kenatit-iwa mu munyamancha on-ona kan hiya.* ⁴ Tay am-in ay finayang Apo Dios at ammay, isunga maid maachi mu munyaman takú ay mang-awat.† ⁵ Tay mu atun takú sa, maifilangcha as ammay babaen as nan kalen Apo Dios ya kararag takú.

Nan Ammay Ay Fiabfiarun Cristo Jesus

⁶ Mu isurom chaná ay filfilin as nan iib-a ay omaafurot, munfialinkantu as ammay ay munserferi kan Cristo Jesus, ya cham us epaila ay naawatam nan kenatit-iwa ay maepangkep as nan pammati takú ya maepangkep as nan ammay ay sursuru ay inun-unudmu. ⁷ Achim cha chungchungrun nan chiyuycha pinupus-uy ay es-estorya ay maid kotkotokcha ya achi nadosan. Ngem kunmu at epaingsa ay mangunud as nan nadosan ay panagfiyag. ⁸ Manuwat, tay wacha nan akét ay kotok nan mangpakunukian as achor, ngem kaskasin wadwacha nan kotok nan nadosan ay panagfiyag, tay enkaren Apo Dios ay gun-gunaana chitaku fiakun yangkiay as nan fiyag ad wani ngem uray us as nan fiyag as tapen chi urkiw. ⁹ Tit-iwa na ay infiakiak, isunga libfengna ay maawat ya maafurot ay maid chuwachuwa. ¹⁰ Isunga epapati takú ay munserferi kan Apo Dios ay matataku in-inkiana, tay entalek

---

* **4:3** Gen. 1:29-30; 9:2-3; Mar. 7:19; Ara. 10:15 † **4:4** Gen. 1:31; Rom. 14:14; 1 Co. 10:25-26

takú nan namnama takú kan hiya ay mangesarakan as nan am-in ay tataku, kaskasin as nan chiyuycha omafurot kan hiya.

¹¹ Nan nauycha infiagfiakiak kan he-a nan ifil-inmu ya isurom kan chicha. ¹² Achim eparufus ay elayusan chaká kiapú as nan kenaongam. Ngem kunka at munfialin as munturachan chi omaafurot babaen as nan ukialem ya kalem, layadmu, pammatem ya maid kenaruket as numnummu ya cham atuatum. ¹³ Iturturuymu ay mangifiasfiasa as nan Kalen Apo Dios as nan sangwanan nan naamong ay omaafurot. Hiyana nan ekaskasabam ya isursurom inkiana omaliyak hesa. ¹⁴ Achim enganganuy nan inchat nan Espiritu Santo kan he-a ay kafiaelam, ngem kunmu at osarun chasa. Nan nauycha kafiaelam at naichatcha kan he-a as nan nangiflag-an nan chiyuycha pomapadtu ay hiyasa nan kafiaelam ya as nan nangepatayan nan chiyuycha mangepangpanguru as limacha kan he-a. ¹⁵ Nunumnumum ya aasekasuwum chasa ta wachay mangil-an nan tataku ay cha matapiyan nan kafiaelam. ¹⁶ Ilaum nan ukialem ya nan isursurom. Tay mu hiyasa nan epapasnekmu ay atun at fiakun yangkiay nan achormu nan esarakam ngem uray us nan chiyuycha manmannor kan he-a.

5

Nan Kalibfengan Nan Mangepangpanguru As Nan Iib-a Ay Omaafurot

¹ Achim sengsengaran nan papanguruwam ay lanaraki, ngem kunmu at iyam-amma ay

maketagtakitfor kan chicha ay kaman chicha nan amam. Ifilangmu nan chiyuycha lanaraki ay en-enauchem as kaman iib-am ay lanaraki. ² Ifilangmu us nan chiyuycha papanguruwam ay fiabfiafiai as kaman enam, ya nan chiyuycha fiabfiafiai ay en-enauchem as kaman iib-am ay fianafiai ay maid kenaruket as numnummu ya as nan cham atuatum.

³ Masapor us rispituwum ya fiadngam nan chiyuycha ellakas ay maid mangaywan kan chicha. ⁴ Ngem mu wachay an-akcha winnu ap-ucha, masapor suruwun nan familyacha ay nan on-onauncha as nan munserserfiyancha kan Apo Dios at nan mangay-aywanancha as nan familyacha. Tay as nan mangedkamanancha as sa at maafuscha nan en-enat nan chanakchakorcha ya ap-ucha kan chicha. Mu hiyasa nan atuncha, malaylaychan hi Apo Dios. ⁵ Nan ellakas ay maid paat mangaywan kan hiya at maid kasina namnamaun ay chumawatan as fiachang mu achi kan Apo Dios yangkiay. Isunga iturturuyna ay munkarkararag ya chumawchawat as fiachangna as inurkiw ya lenafi. ⁶ Ngem nan ellakas ay kun yangkiay nan laylaychun chi achornay anapuna at kaman nanatuy uray mu natataku. ⁷ Ifilinmu chaná as nan chiyuycha omaafurot ta maid maepafiasor kan chicha. ⁸ Tay mu wachay omaafurot ay achi mangfiachang as iib-ana, kaskasin nan mismu ay pamilyana at chinukkiana nan pammatina. Maifilang hiya as kaskaskasin mangisiw mu nan chiyuycha achi omaafurot.

⁹ As nan lestaan nan chiyuycha ellakas, nan

maelesta yangkiay ay mafiadngan at nan chiyuycha muntawwun as unum puru ya nesorok ay chaan kasin omas-asawa.* ¹⁰ Masapor ammay chi kachamchamakiancha as nan am-in ay enatcha kaman kan chatona: Enaywanancha ay ustu nan an-akcha, nunmangmangilicha, napakumbabacha ay nunserserfi as nan tatakon Apo Dios, finadfiadngancha nan chiyuycha maliglikiatan, ya inturturuycha ay nangekamkaman as kumpurmi ay ammay.

¹¹ Ngem achiyu etapi as nan lestaan nan chiyuycha chaan pay narakay ay ellakas. Tay mu umchan nan layadcha ay kasin omasawa at enganuycha ay munserfi kan Cristo. ¹² Mu hiyasa nan atuncha, makafiasorcha, tay chaancha tenongpar nan enmon-ona ay enkaricha kan Cristo. ¹³ Nan usa us at epaingsachay kenapadsok, ya itukiachay likud as kafoafong. Fiakuncha pay yangkiay napadsok, ngem itukiacha ay mangapaapat as maepangkep as tapina ay tatau, ya makifi-fiyangcha as cha at-atun chi iib-acha. ¹⁴ Isunga laychok ay kun at omasawa nan chiyuycha ellakas ay chaan pay narakay ta omanakcha ya asekasuwuncha nan pamilyacha ta maid atun nan chiyuycha kafusor takú ay mangsot kan chitaku ay omaafurot. ¹⁵ Nan mangifiag-ak as na at kiapú ta wachacha nan tapina ay ellakas ay chakus nankug kan Cristo, at immunudcha kan Satanas. ¹⁶ Mu wachay omaafurot ay fiafiai ay nakin ib-a as nan chiyuycha ellakas, hiya nan mangaywan kan chicha ta achi mapalikiatan nan iglesia ta

---

* **5:9** Rom. 16:1

wachay atun tona ay iglesia ay mangfiachang as nan tapina ay ellakas ay maid paat mangaywan kan chicha.

¹⁷ Nan chiyuycha mangepangpanguru ay mangelonongnong ay ustu as chunucha at maifilangcha ay maichayaw ya masapor malagfuwancha ay ustu, kaskasin nan chiyuycha mangepapasnek ay mangekasaba ya mangisuru as nan Kalen Apo Dios. ¹⁸ Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

“Achim fudfuchan nan tapak nan fiaka as nan chana mangikiatkiatinan ay mang-elek as pakuy ta wachay atuna ay mangan.”†

Kanana us, “Nan munlagfu at libfengna ay malagfuwan.”‡

¹⁹ Mu wachay taku ay mangepafiasor as nan mangepangpanguru, achim afurotun hiya mu maid paat chuwa winnu turu ay tistigu. ²⁰ Kun pay nan chiyuycha finmasor ya achi munfiawi, sengaram chicha as nan kaongoran nan omaafurot ta umugyatcha us nan tapina ay mangunud kan hiya.§

²¹ Ifilinku kan he-a as nan sangwanan Apo Dios ya Cristo Jesus ya as nan sangwanan nan nasantowan ay angheles ay tongparum chaná ay filifilin ay mapapchong nan am-in ay atum as nan uray ngachana ay taku. O, maid pasis-iyau. ²² Achika munkiakianat ay pumili as munfialin as mangepangpanguru as nan chiyuycha omaa-

---

† **5:18** Deut. 25:4; 1 Co. 9:9 ‡ **5:18** Mat. 10:10; Luc. 10:7 § **5:20** Mat. 18:15-20

furot. Achika maketaptapi as nan fiasor chi tukún. Il-ilaum ta nacharos nan panagfiyagmu.*

²³ Fiakun yangkiay chanum nan cham igikopun, ngem umikopka as hen-anak-et ay fiayas ta akiasana nan saket nan putom ya tapina pay ay kankanayon ay putputukum.

²⁴ Wachacha nan tapina ay tatakú ay naraka ay maila nan finmasorancha, ya ammu takú ay machusachantu. Ngem as nan tapina at maila yangkiay as kasin. ²⁵ Kaman us as nan anam-ammay ay cha at-atun chi taku at naraka ay maila, ngem as nan tapina at achi, ngem mailantu challu as kasin.

6

¹ Nan am-in ay mafiabfiaor ay omaafurot at masapor rispituwuncha ay ustú nan amocha as nan am-in ay atuncha ta maid kas-otan Apo Dios ya nan sursuru takú. ² Nan chiyuycha mafiabfiaor ay omaafurot ay nakin amo as omaafurot at masapor achicha elalayusan chicha kiapú ta ib-acha chicha ay omaafurot. Kuncha at kaskasin paammayun koma nan atuncha ay munserfi kan chicha, tay nan chiyuycha amocha ay mang-awat as nan fiachangcha at ib-acha chicha ay omaafurot ay laylaychuncha. Chatona nan masapor ay isurom ya itukunmu as nan omaafurot hesa.

Nan Achi Tit-iwa Ay Sursuru Ya Nan Munlayad Ay Fumaknang

³ Mu wachay taku ay mangisuru as tukún ay achi maiyunud as nan ustú ay insursuron Apo

---

* **5:22** 1 Tim. 4:14; 2 Tim. 1:6; Ara. 6:6; 13:3

takú ay Jesu Cristo ya achi maiyunud as nan maepangkep as nan nadosan ay panagfiyag ⁴ at napangas ya maid ammuna. Kuna laychun yangkiay ay cha makesongsongfiat ya makisumsuma as maepangkep as nan laychun ay kanan nan kali ay munlumu as apos, munsosongfiatan, omekak-alijan ya mangotettet ay sospetcha, ⁵ ya kanayon ay sossosok as nan tataku ay nachachael chi numnumcha. Maid ammucha as nan kenatitiwa ay maisursuru. Ka-anancha un fumaknangcha mu nadosan nan panagfiyagcha.

⁶ Tit-iwa met ay ongor nan maaran nan taku ay nadosan chi panagfiyagna mu mapnek hiya as nan wacha kan hiya. ⁷ Tay as nan naiyankan takú asna's luta at maid uy takú inyali, ya mu matuy takú, maid us uy takú etakin.* ⁸ Isunga mu wachay ommat as kanun ya fiachu takú, mapnek takú koma.† ⁹ Ngem nan chiyuycha munlayad ay fumaknang at narakacha ay iyafud chi sulisug ay kamancha nakna as nan kenamaid am-ammu ya chumachael ay laylaychun. Chatosa nan mangiyuy kan chicha as nan chusa ay maid patingkiana. ¹⁰ Tay nan layad as siping yangkiay at hiyasa nan kurpuwan chi am-in ay kenamangotettet. Kiapú ta ongor chi layadcha as siping, wachacha nan tapina ay nankug as pammaticha. Nan nunfianakian tosa ay enatcha at ongor chi ngunguyuscha.

Nan Anongos Ay Tukun Pablo

---

* **6:7** Job 1:21; Ecl. 5:15 † **6:8** Prov. 30:7-9; Mat. 6:25-33; Luc. 12:22-31

¹¹ Ngem he-a Timoteo ay usa ay munserserfi kan Apo Dios, achim at-atun chasa am-in. Kunmu at epapati ay mangekaman as nan kenalintig ya nadosan ay panagfiyag. Iturturuymu ay omafurot kan Apo Dios. Laylaychum hi Apo Dios ya nan iib-am. Eta-unmu nan likiatmu, ya anosam nan iib-am. ¹² Epapasnekmu nan kafiaelam ay mangafurot kan Apo Jesus ay kaman as nan cha makeababfiak ay mangepapasnek ay tomagtag ta mangafiak. Maepachongka kan tona ya kokompotka as nan fiyag ay maid patingkiana. Tay hiyana nan kiapúna ay enayakian chaká kan Apo Dios as nan nangifiag-am as pammatem as nan sangwanan nan ongor ay tatakú. ¹³ As nan sangwanan Apo Dios ay umid-ichat as fiyag chi ka-ichin ya as nan sangwanan Cristo Jesus ay nangepaneknek as nan kenatit-iwa kan Poncio Pilato, iflinku na kan he-a: ¹⁴ Masapor afurotum nan am-in ay naifilfilin kan he-a ya ilaum ta achi makaskaslangan sa as achi tit-iwa ya maid kas-otana inkiana as nan urkiw ay munfiangchan Apo takú ay Jesu Cristo. ¹⁵ Munfiangadtu hi Apo Jesus as nan ustu ay urkiw ay pinilen Apo Dios. Hi Apo Dios nan machaychayaw ya hiya yangkiay nan Mangetoray as nan am-in. Hiya nan Aren chi kaari-ari ya Apapon chi kaap-aap-apu. ¹⁶ Hiya yangkiay nan achi matmatuy. Nan kawad-ana at achi mafialin ay sag-unun, tay sumili as solet. Maid taku ay nangila kan hiya, ya kun challu maid makaila kan hiya. Sapay koma ta maichayaw hiya ya muntoray in-inkiana! Amen.†

---

† **6:16** Sal. 104:2; 1 Jn. 1:5

¹⁷ Filinum nan nunkafiaknang asna's luta ta achicha munpangpangas. Ifilinmu us ta fiakun nan kenafiaknang ay naraka ay malitaw nan uy-cha nanamnamaun, ngem kun at hi Apo Dios ay maid ek-ekotna ay mangid-ichat kan chitaku as am-in ay mangepalaylayad kan chitaku. ¹⁸ Ifilinmu pay kan chicha ta nan ammay yangkiay nan atuncha as nan iib-acha ta fumaknangcha as anam-ammay ay cha atuaton. Achicha koma iyekot nan kenafiaknangcha, ngem ifingaycha as nan iib-acha. § ¹⁹ As nan mangekamanancha's sa, chacha amongun nan tit-iwa ay kenafiaknang ad chaya ay munfialin as kaman kunug ay pugnadcha as kasin ta kokompotcha as nan tit-iwa ay fiyag ay maid patingkiana.

²⁰ Timoteo, masapor aywanam nan naetalek kan he-a. Achawwiyam nan achi nadiosan ay apapat ya nan fiakun tit-iwa ay sososek ay kanan-cha un kenasilib, ²¹ tay wachacha nan tapina ay tatakú ay nangali un wacha chi ay kenasilib kan chicha. Kiapú as na, natingiwcha, isunga en-machawwicha as nan pammaticha.

Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo takú ay Jesu Cristo.

---

§ **6:18** 1 Tim. 2:10; 2 Tim. 2:21; Tit. 3:1, 8, 14

Nan kalen apo Dios (Nan fiarú ay turag) New Testament in Bontok, Eastern

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Eastern Bontok (Bontok, Eastern)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bontok, Eastern

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
1f1c8958-216d-51a9-a716-070579cb1c49